

W SPRAWIE UPRAWNIENÍ BUDOWLANYCH W SPECJALNOŚCIACH INSTALACYJNYCH „ELEKTRYCZNYCH” I „TELEKOMUNIKACYJNYCH”

Z listów p. Waldemara Fiałki z Czerwińska (1), Budimexu-Dromexu O. Połudn. w Krakowie (2) i p. Mirosława Krupińskiego z Koszalina (3) wynika potrzeba opisania zakresu uprawnień budowlanych z lat 1961-1974, 1975-1994 i po tych latach, a także odrzucenia błędnej interpretacji pojęć i zakresu uprawnień w specjalności sieci, linii, instalacji i urządzeń dla budownictwa telekomunikacyjnego zawartej w pierwszym liście, aby w końcowej części odpowiedzieć na pytania szczegółowe z kolejnych listów.

Przedstawiony w pierwszym liście pogląd w sprawie zakresu uprawnień budowlanych w specjalnościach instalacyjnych „sieci, instalacji i urządzeń elektrycznych i elektroenergetycznych” oraz „sieci, linii, instalacji i urządzeń dla telekomunikacji przewodowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą” jest błędny i niezgodny z Prawem budowlanym.

Już samo brzmienie art. 14, ust. 1, pkt 5 ustawy Prawo budowlane [1] o „specjalności instalacyjnej w zakresie sieci, instalacji i urządzeń elektrycznych i elektroenergetycznych” zaprzecza wywodom Autora listu i ocenie, że uprawnienia te dotyczą tylko elektroenergetyki. W argumentowaniu swych poglądów i ocen Autor listu nie dba o ich udokumentowanie i z zadziwiającą beztroską przytacza niesprawdzone pojęcia albo wręcz posługuje się nieprawdą. W rezultacie utożsamia elektrykę z ele-

ktroenergetyką. Powołuje się na definicje „instalacji elektrycznych” w słownikach języka polskiego, w ustawie - Prawo budowlane, w ustawie - Prawo energetyczne mimo, że takich definicji w nich nie ma, a co najwyżej znaleźć można określenie „instalacje” jako pojęcie ogólne. Autora całkowicie zadowolili definicja prof. Henryka Markiewicza, choć jej brzmienie - przytoczone w liście - **„Instalacje elektryczne - jest to zespół urządzeń przeznaczonych do dostarczenia energii elektrycznej z sieci rozdzielczej do odbiorników”** w dalszej części mówi, że **„instalacje elektryczne obejmują m.in. odbiorniki i miejscowe źródła energii elektrycznej”**. A więc odbiorniki oświetleniowe, elektrotermiczne, siłowe, gospodarstwa domowego i inne, w tym także prostowniki i akumulatorownie, urządzenia tele i radiofoniczne, centrale i urządzenia telefoniczne, radiowe, sygnalizacyjne, ostrzegawcze, antywłamaniowe, elektromedyczne itp. W książce „Urządzenia elektroenergetyczne” **prof. H. Markiewicz przesądza tę sprawę** pisząc: **Urządzenia elektryczne to urządzenia niskiego napięcia, tworzące instalacje elektryczne w obiektach nieprzemysłowych i przemysłowych, a także urządzenia oraz instalacje teletechniczne i elektroniczne, przyrządy i obwody pomiarowe, sygnalizacyjne, sterowania, monitorowania i inne.**

Uprawnienia budowlane **w budownictwie telekomunikacyjnym** w specjalności instalacyjnej w zakresie sieci, linii, instalacji i urządzeń **dla telekomunikacji przewodowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą** i w drugiej - **dla telekomunikacji radiowej** [2] zostały ustanowione w trybie art. 16, ust. 2 ustawy [1] z 1994 r. uwzględniającej wcześniejsze regulacje prawne [3 i 4] dotyczące urządzeń technicznych w budownictwie specjalnym. Wprowadzony przez ustawę [3] z 1961 r. podział budownictwa na powszechne i specjalne [4] w uprawnieniach budowlanych znalazł swój wyraz dopiero pod rządami ustawy [1] z 1994 r.

Uprawnienia budowlane z lat 1961-1974 do sporządzania projektów, a także kierowania robotami wszelkiego rodzaju instalacji i urządzeń elektrycznych wchodzących do zakresu budownictwa powszechnego na podstawie art. 19, ust. 1, pkt 4 ustawy [3] oraz § 9, ust. 1, pkt 2 rozporządzenia Przew. KBUiA [5] były nadawane inżynierom elektrykom lub inżynierom łączności i obejmowały także instalacje i urządzenia telekomunikacyjne. Uprawnienia budowlane nadawane technikom elektrykom i technikom łączności na podstawie tejże ustawy i §14, ust. 1, pkt. 1 i 2 rozporządzenia [5] obejmowały instalacje i urządzenia elektryczne w obiektach budowlanych z wyjątkiem instalacji i urządzeń skomplikowanych. Skomplikowane instalacje i urządzenia elektryczne wg rozporządzenia Przew. KBUiA [5] to:

- wszelkie instalacje i urządzenia elektryczne w budynkach z pomieszczeniami zaliczonymi do I i II kategorii niebezpieczeństwa pożarowego w rozumieniu przepisów techniczno-budowlanych,
- wszelkie instalacje i urządzenia elektryczne w obiektach budowlanych użyteczności publicznej,
- wszelkie instalacje i urządzenia elektryczne o napięciu znamionowym powyżej 1kV,
- wszelkie instalacje i urządzenia elektryczne automatycznych central telefonicznych o pojemności powyżej 200 NN rozgłaszania przewodowego o mocy 500 W i dyspozytorskie o pojemności łącznej powyżej 10 NN,
- wszelkie instalacje i urządzenia elektryczne o mocy zainstalowanej powyżej 1 MW.

Zakres uprawnień budowlanych z lat 1961-1974 został przystosowany do uregulowań ustawy [6] z 1974 r. oraz rozporządzenia Ministra GTiOŚ [7] z 1975 r. i przez to rozszerzony. **Dostosowanie zakresu tych uprawnień do przepisów ww. aktów prawnych opisuje interpretacja prawna [8] opublikowana w „części 5 - Odpowiedzi na pytania”** (str. 77): 2. *Jakie uprawnienia do pełnienia samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie przysługują osobom, które przed dniem 1 kwietnia 1975 r. otrzymały uprawnienia budowlane w specjalności odpowiadającej specjalności instalacyjno-inżynierskiej w zakresie instalacji elektrycznych?*

Uprawnienia budowlane w specjalności odpowiadającej specjalności instalacyjno-inżynierskiej w zakresie instalacji elektrycznych, określonej w przepisach rozporządzenia Ministra Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z dnia 20 lutego 1975 r. w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie (Dz. U. Nr 8, poz. 46 i Nr 22, poz. 121), zwanego dalej „rozporządzeniem z 1975 r.”, obejmują uprawnienia budowlane wydane wcześniej w specjalności instalacji i urzędzeń elektrycznych na podstawie przepisów rozporządzenia Przewodniczącego Komitetu Budownictwa, Urbanistyki i Architektury z dnia 10 września 1962 r. w sprawie kwalifikacji fachowych osób wykonujących funkcje techniczne w budownictwie powszechnym (Dz. U. Nr 53, poz. 266 z późniejszymi zmianami), zwanego dalej „rozporządzeniem z 1962 r.”.

Zakres prawa do pełnienia samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie przez osoby, które otrzymały uprawnienia budowlane na podstawie rozporządzenia z 1962 r., jest zróżnicowany. Stąd wynika potrzeba omówienia poszczególnych rodzajów tych uprawnień, z uwzględnieniem postanowień obowiązującego prawa budowlanego. Przez użyte dalej określenia:

- 1) „instalacje elektryczne” - rozumieć należy sieci elektroenergetyczne (stacje i sieci elektroenergetyczne transformatorowo-rozdzielcze) na terenie nieruchomości oraz wszelkie instalacje w obiektach budowlanych i na terenie nieruchomości służące do zaopatrywania w energią elektryczną do napędów elektrycznych, oświetlenia, ogrzewania i sygnalizacji oraz do ochrony przed wyładowaniami atmosferycznymi i przed skutkami elektryczności statycznej lub prądów błędzących, a także zakładowe i obiektowe centrale telefoniczne, rozgłaszania przewodowego i dyspozytorskie,
- 2) „kierowanie budową” - rozumieć należy kierowanie, nadzorowanie i kontrolowanie budowy i robót instalacji elektrycznych, kierowanie i kontrolowanie wytwarzania konstrukcyjnych elementów instalacji oraz ocenianie i badanie stanu technicznego instalacji elektrycznych,
- 3) „instalacje elektryczne o powszechnie znanych rozwiązaniach technicznych” - rozumieć należy wszelkie instalacje elektryczne, z wyjątkiem:
 - sieci elektroenergetycznych i stacji transformatorowych o napięciu powyżej 20 kV oraz innych instalacji, przy projektowaniu których wymagane są indywidualne obliczenia konstrukcyjne i elektryczne,
 - instalacji elektrycznych o mocy zainstalowanej powyżej 1 MW,
 - instalacji elektrycznych w pomieszczeniach zagrożonych wybuchem,
 - instalacji rozgłaszania przewodowego o mocy powyżej 500 W i dyspozytorskich o pojemności łącznej powyżej 10 NN oraz instalacji automatycznych central telefonicznych o pojemności powyżej 200 NN.

Wylączenia instalacji elektrycznych, o których mowa wyżej, były określone w rozporządzeniu z 1962 r. jako „skomplikowane instalacje i urządzenia elektryczne”. Pojęcie to obejmowało szerszy zakres instalacji elektrycznych niż zawierają wylączenia mieszczące się w określeniu „instalacje elektryczne o powszechnie znanych rozwiązaniach technicznych”.

Powodowało to większe ograniczenie uprawnień do pełnienia samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie niż ustalają obecnie obowiązujące przepisy.

W celu uporządkowania powstałych rozbieżności w zakresach uprawnień budowlanych przysługujących osobom o takim samym przygotowaniu zawodowym - z mocy przepisów § 2 ust. 2 pkt. 2 i § 5 ust. 2 rozporządzenia z 1975 r. - szerszym zakresem uprawnień do pełnienia samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie w specjalności instalacyjno-inżynieryjnej w zakresie instalacji elektrycznych objęte zostały automatycznie wszystkie osoby, które przed 1 kwietnia 1975 r. uzyskały uprawnienia budowlane w tej specjalności. W związku z powyższym, przy określaniu zakresu wszystkich uprawnień budowlanych w specjalności instalacji elektrycznych, uzyskanych przez osoby nie posiadające wyższego wykształcenia technicznego, użyte zostało wyłącznie określenie „instalacje elektryczne o powszechnie znanych rozwiązaniach technicznych”.

Należy przy tym dodać, że do „instalacji elektrycznych” stosownie do ustaleń przepisów rozporządzenia RM [4] i rozporządzenia Min. GTiOŚ [7] nie zostały włączone sieci elektroenergetyczne i stacje transformatorowe użytku publicznego oraz sieci telekomunikacyjne użytku publicznego i wewnątrzresortowe. Uprawnienia budowlane w budownictwie telekomunikacyjnym od 1995 r. [2] obejmują wyżej wspomniane sieci telekomunikacyjne, natomiast wobec nie ukazania się dotychczas rozporządzenia na podstawie delegacji ustawowej [1] z art. 16, ust. 2 dotyczącego uprawnień budowlanych w budownictwie specjalnym sieci, instalacji i urządzeń energetycznych sądzić można, że istniejące uprawnienia wyczerpują potrzeby tego budownictwa. Zdaje się potwierdzać takie przypuszczenie obowiązek ustanawiania inspektora nadzoru inwestorskiego wymagany zarządzeniem Ministra GPiOŚ [9] z grudnia 1994 r. dla linii elektroenergetycznych o napięciu 110 kV i większym oraz stacji elektroenergetycznych rozdzielczych i przetwórczych z nimi związanych. Ustawa Prawo budowlane [1] nakłada na inwestora w procesie organizowania budowy obowiązki, które realizować mogą jedynie osoby posiadające odpowiednie uprawnienia budowlane. Należy więc sądzić, że w świetle obecnie obowiązującego tekstu ustawy [1] wyłączenie z zakresu uprawnień sieci elektroenergetycznych i stacji transformatorowych użytku publicznego utraciło aktualność.

W świetle powyższych wyjaśnień odpowiedzi na pytania zawarte w listach są następujące:

z pierwszego listu:

1. Czy osoby posiadające uprawnienia budowlane w specjalnościach instalacyjnych w branży elektrycznej mogą pełnić samodzielne funkcje budowlane przy zamierzeniach budowlanych i eksploatacji urządzeń telekomunikacyjnych?

Odp.: Nie ma uprawnień budowlanych z „branży elektrycznej”. Osoby posiadające uprawnienia budowlane w specjalności „instalacje elektryczne” lub „sieci, insta-

lacji i urządzeń elektrycznych i elektroenergetycznych” z lat 1961-1994 mogą pełnić samodzielne funkcje techniczne w obiektach budowlanych i telekomunikacji z zastrzeżeniem ograniczeń dla osób posiadających średnie wykształcenie techniczne. Nie mogą pełnić takich funkcji w budownictwie telekomunikacyjnym (budownictwo specjalne), gdzie obowiązuje posiadanie uprawnień budowlanych w telekomunikacji w specjalnościach instalacyjnych w zakresie sieci, linii, instalacji i urządzeń dla telekomunikacji przewodowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą lub dla telekomunikacji radiowej.

2. Czy tryb uzyskiwania licencji pracownika ochrony technicznej II stopnia i kompetencje z tego wynikające upoważniają do pełnienia samodzielnych funkcji w budownictwie (w rozumieniu Prawa Budowlanego), dotyczących oczywiście zakresu sieci i instalacji elektronicznej technicznej ochrony mienia?

Odp.: Nie.

3. Czy sieci i instalacje elektroniczne technicznej ochrony mienia (instalacje alarmowe, systemy nadzoru radiowego i telefonicznego instalacji alarmowych, systemy monitoringu wizyjnego itp.) są instalacjami elektroenergetycznymi czy telekomunikacyjnymi?

Odp.: Nie są ani elektroenergetycznymi, ani telekomunikacyjnymi. W świetle Prawa budowlanego są instalacjami elektrycznymi.

4. Czy w nawiązaniu do pyt. 1 i 3 osoby posiadające uprawnienia budowlane w specjalnościach instalacyjnych w branży elektrycznej mogą pełnić samodzielne funkcje budowlane przy zamierzeniach budowlanych i eksploatacji urządzeń elektronicznej technicznej ochrony mienia?

Odp.: Patrz odpowiedź na pytanie 1.

5. Czy osoby posiadające uprawnienia budowlane w specjalnościach instalacyjnych w branży elektrycznej nabyte przed rokiem 1994 miały prawo do projektowania lub kierowania robotami w budownictwie telekomunikacyjnym, jeżeli taki zakres uprawnień nie był literalnie wymieniony w dokumencie nadającym uprawnienia?

Odp.: Tak.

6. Czy osoby posiadające uprawnienia budowlane w specjalnościach instalacyjnych w branży elektrycznej nabyte przed rokiem 1994 **mają** prawo do projektowania lub kierowania robotami w budownictwie telekomunikacyjnym, jeżeli taki zakres uprawnień nie był literalnie wymieniony w dokumencie nadającym uprawnienia?

Odp.: Tak. Patrz odpowiedź na pytanie 1 i 5.

z drugiego listu:

- a) Co oznacza użyty w kontekście uprawnień budowlanych w specjalności instalacyjno-inżynierskiej w zakresie instalacji elektrycznych nadanych w 1985 r. (na podstawie § 5, ust. 1, § 7 i § 13, ust. 1, pkt 4, lit. d rozp. MGTiOŚ z 20.02.1975) zwrot „instalacje elektryczne”?

Odp.: Jak wynika z wyżej opisanej interpretacji to samo co „sieci, instalacje i urządzenia elektryczne i elektroenergetyczne” używane w późniejszych przepisach.

b) Czy obejmuje on również urządzenia bądź sieci elektroenergetyczne.

Odp.: Tak, ale z zastrzeżeniem, że nie są to elektroenergetyczne sieci i stacje transformatorowe użytku publicznego. Nota bene zastrzeżenie to w świetle wyżej zamieszczonych interpretacji utraciło swą aktualność.

c) Czy zatrudniony przez nas pracownik legitymujący się. uprawnieniami jak wyżej jest uprawniony do kierowania pracami związanymi z budową, przebudową i demontażem kablowych oraz napowietrznych linii elektroenergetycznych, budową oświetlenia zewnętrznych ulic (latarnie oświetleniowe, kable zasilające itp.) oraz przebudową stacji trafo.

Odp.: Tak, z zastrzeżeniem odpowiedzi na pytanie „b”. Jednak podmiot zlecający roboty będące przedmiotem sieci elektroenergetycznych użytku publicznego musi przyjąć: albo że nie ma uprawnień w zakresie specjalnego budownictwa elektroenergetycznego (a nie ma!), albo uznać, że posiadane przez pracownika są wystarczające. Tertium non datum!

z trzeciego listu:

W liście zamieszczono 5 bardzo szczegółowych pytań wymagających uściślenia w dodatkowej korespondencji.

Z konieczności odpowiedź musi ograniczyć się do interpretacji opisanych ogólnie, w których mieszczą się także uprawnienia nadane w 1979 roku dla technika elektryka w zakresie:

- 1) sporządzania projektów instalacji elektrycznych o powszechnie znanych rozwiązaniach konstrukcyjnych i schematach technicznych,*
- 2) do kierowania, nadzorowania i kontrolowania budowy i robót, kierowania i kontrolowania wytwarzania konstrukcyjnych elementów instalacji oraz oceniania i badania stanu technicznego w zakresie instalacji elektrycznych o powszechnie znanych rozwiązaniach konstrukcyjnych.*

Wykaz powołanych aktów prawnych i publikacji

1. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane - Tekst jednolity (Dz. U. z 2000 r. Nr 109, poz. 1157 z późniejszymi zmianami, Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 718)
2. Rozporządzenie Ministra Łączności z 10.10.1995 r. w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie telekomunikacyjnym (Dz. U. z 1995 r. Nr 120, poz. 581)
3. Ustawa z dnia 31 stycznia 1961 r. Prawo budowlane (Dz. U. Nr 7, poz. 46 z późn. zmianami)
4. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13.07.1961 r. w sprawie budownictwa specjalnego (Dz. U. Nr 35, poz. 176)
5. Rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu Budownictwa, Urbanistyki i Architektury z dnia 10.09.1962 r. w sprawie kwalifikacji fachowych osób wykonujących funkcje techniczne w budownictwie powszechnym (Dz. U. Nr 53, poz. 266 z późn. zm.)

6. Ustawa z dnia 24 października 1974 r. Prawo budowlane (Dz. U. Nr 38, poz. 229, z późn. zm.)
7. Rozporządzenie Ministra GTiOŚ z dnia 20.02.1975 r. w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie (Dz. U. Nr 42, poz. 334 z późn. zmianami)
8. Seminarium Prawa Budowlanego - materiały szkoleniowe. Część 4. 1985 r. Wyd. Prawnicze. Warszawa 1986 r.
9. Zarządzenie Ministra GPiB z 15.12.1994 r. w sprawie obiektów budowlanych, przy których realizacji jest wymagane ustanowienie inspektora nadzoru inwestorskiego (M.P. Nr 2 z 1995 r. poz. 28)

Opracował Tadeusz Malinowski ¹⁾

W SPRAWIE PRAKTYKI NIEZBĘDNEJ DLA UZYSKANIA UPRAWNIEŃ BUDOWLANYCH

W odpowiedzi na pytanie p. Janusza Warzechy z Belchatowa i innych osób zamieszczamy w tej sprawie stanowisko Krajowej Komisji Kwalifikacyjnej PIIB zajęte w odpowiedzi Warmińsko-Mazurskiej Okręgowej Izbie IB w Olsztynie pismem z dnia 18 listopada 2003 r. w sprawie jak wyżej.

W oparciu o art. 14 ust. 4 Ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tekst jednolity Dz. U. Nr 106 z 2000 r. poz. 1126 ze zm.) „Warunkiem zaliczenia praktyki zawodowej jest praca polegająca na bezpośrednim uczestnictwie w pracach projektowych albo na pełnieniu funkcji technicznej na budowie pod kierunkiem osoby posiadającej odpowiednie uprawnienia budowlane ...”. *Tak więc cytowana ww. ustawa nie precyzuje formy zatrudnienia w czasie trwania praktyki zawodowej.*

Odpowiadając na pytania zawarte w Waszym piśmie, czy w poczet praktyki zawodowej zaliczeniu podlega cyt.

- „1. *praca bez pobierania wynagrodzenia (bez stosunku pracy) z zachowaniem pozostałych warunków określonych w ustawie Prawo Budowlane Dz. U. Nr 106/02 poz. 1126 ze zm. oraz rozporządzenie MGPIB z dn. 30.12.94, Dz. U. Nr 8/95 poz. 38 ze zm.*
2. *praca na podstawie oddelegowania pracownika do innej firmy (nawet w pełnym wymiarze) w celu umożliwienia mu odbycia praktyki niezbędnej do uzyskania uprawnień budowlanych”.*

Zgodnie z zapisem wspólnych poglądów i uzgodnień poczynionych na szkoleniu Krajowej Komisji Kwalifikacyjnej PIIB i Przewodniczących Okręgowych Komisji Kwalifikacyjnych PIIB w Jadwisinie w dn. 16-18X2003 r. protokół z posiedzenia z dn. 24X2003 pismo KK/3670/03 ustalono, że *forma zatrudnienia w czasie praktyki zawodowej nie ma znaczenia dla jej uznania (praca etatowa, staż absolwencki, wolontariat, umowy-zlecenia i o dzieło, własna działalność gospodarcza).* Warun-

¹⁾ Autor jest członkiem Krajowej Komisji Kwalifikacyjnej PIIB, członkiem Centralnej Komisji Norm i Przepisów Elektrycznych SEP oraz rzeczoznawcą budowlanym w specjalności sieci, instalacji i urządzeń elektrycznych i elektroenergetycznych.

kiem jest określenie i uznanie przez Komisję Kwalifikacyjną rzeczywistego czasu praktyki. Jedynie praktykę na zasadzie umowy-zlecenia i o dzieło oraz pracę w nadzorze budowlanym należy zaliczać z ograniczeniem do 50% wymaganego okresu stażu. Jeśli forma zatrudnienia w danym okresie i z danym pracodawcą jest jedna, to nie można zwiększyć wymiaru praktyki wówczas, gdy rzeczywisty czas pracy jest większy niż 8 godzin w dniu roboczym.

Dopuszcza się 8-godzinny dzień pracy plus 4 godziny tego samego dnia, ale w ramach innej, dodatkowej umowy, np. 8 godzin w wykonawstwie, 4 godziny w projektowaniu.

Czas efektywny praktyki powinien określić wnioskodawca. Weryfikuje to zespół kwalifikacyjny OKK, który może w tym celu wezwać wnioskodawcę do przedstawienia dodatkowych dowodów potwierdzających deklarowane dane. Mogą to być kopie umów, notatki z rozmów wyjaśniających itp.”

(TM)